

Elmarknaden måste göras om!

”Det är en exceptionell åtgärd i en exceptionell situation.” Finansministerns ord när han presenterade regeringens beslut om kompensation för vinterns höga elpriser visar högst konkret vart lappandet och lagandet har fört den svenska elmarknadsmodellen. Till vägs ände. Det är hög tid att skapa en elmarknadsmodell som levererar el och nytta för Sveriges invånare och företag.

Det finns uppenbara saker i dagens elmarknadsmodell som behöver rättas till:

- Leveranssäkerheten. Får alla el en kall dag när det inte blåser? Kan EU-regler som innebär att inget land får försvåra export medföra elbrist fastän det produceras tillräckligt med el i Sverige?
- Investeringsviljan. Dagens modell ger inte tillräckligt incitament för nödvändiga investeringar i planeringsbar elproduktion i södra Sverige. En annan hämsko är den politiska risken. Vem vill göra investeringar som ska leva i 60 - 70 år när politiken snabbt kan ändra villkoren för deras lönsamhet?
- Balanshanteringen. Varje elleverantör måste leverera lika mycket el som dess kunder förbrukar. Den hanteringen är idag enbart ekonomisk fastän elflödena är fysiska.
- Misstron mot marknaden och prisnivån. Det finns uppenbarligen ett missnöje med det elpris som kunderna får betala. Priset är en funktion av utbudet av producerad el, överföringskapacitet inom Sverige och till angränsande länder, samt efterfrågan på den gemensamma europeiska elmarknaden. Bättre överföringskapacitet i Sverige och med andra länder höjer prisnivån i Norrland och leder till att Sverige i än högre utsträckning exporterar el och importerar höga elpriser.

Det här föreslår vi:

- Gör en rollförflyttning mellan aktörerna på elmarknaden. Låt elnätsföretagen, som alltid finns på plats närmast hos kunden, både förmedla fysisk el och sälja el till rörligt marknadspris. Nätbolagen får ta ansvaret för balanshanteringen, vilket är det naturliga eftersom den borde vara en fysisk hantering, lika mycket som en ekonomisk.
- Bredda konkurrensen på prissäkring. Är kunden inte nöjd med att köpa el till rörligt marknadspris ska det gå att köpa el till fast pris, som i grunden är en försäkring. Den skulle kunna bli en attraktiv produkt i de kapitalstarka försäkringsbolagens och bankernas portföljer. Elhandelsbolagen kan såklart också sälja prissäkring.
- Sätt ett nationellt mål och tilldela ansvar för leveranssäkerheten. Vi har i Sverige tagit en hög leveranssäkerhet för givet. Så givet att ett nationellt mål för leveranssäkerhet av el saknas trots att branschen efterlyst det i många år. Ett sådant mål landar förslagsvis på statliga Svenska Kraftnät.
- Inför ansvar för leveranssäkerhet. Före avregleringen svarade elföretagen för leveranssäkerheten. Nätägarna, som blir ansvariga för balanshantering och fysisk försäljning av el, bedömer det samlade behovet av effekt och energi inom distributionsområdet och ställer krav på uttag av el från regionnätet. Nätägarna ska årligen göra prognoser över förväntad leveranssäkerhet, avseende effekt och energi, på 10 års sikt. Svenska Kraftnät sammanställer prognoserna och är ansvariga för den totala leveranssäkerheten per nätområde och för hela Sverige.
- Definiera och respektera därefter marknaden! Politiken måste ta ett samhällsansvar för elkraftförsörjningen och besluta hur stor marknaden ska vara geografiskt och hur prissättningsmekanismen ska fungera. Hur stark får kopplingen mellan pris och efterfrågan bli? När politiken väl har bestämt sig måste det som överläts till marknaden ges genomtänkta, förutsägbara

och stabila spelregler, så att den politiska risken försvinner. Sen får politiken hålla tassarna borta från marknaden!

Vårt förslag skulle ge en mer effektiv, leveranssäker och lättförståelig elmarknadsmodell. Utgångspunkten för politiken borde vara att få leveranssäkerhet till förutsägbara priser. När mål och ansvar för leveranssäkerheten är satta blir det tydligare vilka ytterligare politiska åtgärder som eventuellt behövs och hur regleringarna av marknaderna behöver utvecklas.

Joacim Eronen, vd Upplands Energi

Erik von Hofsten, vd Lokalkraft Sverige,

Anders Mannikoff, Ordförande Lokalkraft Sverige